

קונצרט ברחוב אלם

"צרה ושמחה", סרט יהודי שחור-לבן שצולם בשנת 1922, קם באחרונה לתחייה מוזיקלית ת
 ● כשעל המסך נעה משפחת ברגר הרוסייה, מאחוריו ניצב הרכב ירושלמי מקורי שהלחין
 יש מאין את פסקול העלילה ● התחנה הבאה: פסטיבל הונג-קונג לסרטים יהודיים

צילום מסך מהסרט "צרה ושמחה"

נעמי נידם

כתף אל כתף, ברך אל ברך, מצטופפת לה חבורה מצומצמת של צעירים בחדר ההקרנה של הפאב הירושלמי "אוגנדה". המטרה שלשמה התכנסה החבורה עשויה להישמע הווייה למדי: בעוד דקות אחדות יוקרן סרט יהודי אילם בשחור-לבן, שצולם ב-1922, ומתהדר ברקורד מעורפל של הקרנות ספורות בקולנוע דאז. לסרט יש עותק אחד בלבד, ענתיקה אמיתית שנשלפה בשנת 1984, במרכז הלאומי לסרטים יהודיים בברלין. מי שהגיע לצפות בדרמה האילמת, יגלה עד מהרה כי מוקד העניין העיקרי אינו בהכרח המסך, אלא דווקא מי שניצב מאחוריו - מוזיקה חיה מלווה את העלילה לכל אורכה, ומעניקה לצופים קונצרט מרגש באורך של שעה ועשרים דקות. "המוזיקה עוזרת לצופים לצלוח את הסרט", מודה בחיך מי שהלחין את המוזיקה, ד"ר עמית ויינר, מוזיקאי ומרצה באקדמיה למוזיקה ולמחול בעיר. "זה לא שהוא גרוע, אבל אתה ממש מתעייף לראות דרמה אילמת שכזו".

בעוד כשבוע יחוו את התגלית הזו גם בקצה השני של הגלובוס: הסרט יוקרן בפתח הפסטיבל לסרטים יהודיים בהונג קונג, שחוגג את שנת הבר מצווה שלו. "בפסטיבל לא נהיה מאחורי המסך, אלא בבמה לידו", מגלה ויינר. "יש סוג של 'שואו' - אתה בא לראות להקה חיה מנגנת עם סרט שמוקרן. זה מעין אירוע מולטימדיה".

עלילת הסרט, ששמו תורגם בעברית ל"צרה ושמחה", מתארת את סיפורה של משפחת ברגר: משפחה יהודית מסורתית המתגוררת ברוסיה ועוברת תהפוכות דרמטיות, המתחילות במעשה הרצח בשוגג של הבן הבכור. מלבד קטעי שיא שנבחרו בקפידה, המוזיקה המתנגנת שלמה ומהודקת כשלעצמה, מורכבת ממוטיבים חוזרים, ואינה תלויה בכל משפט או הבעת פנים של הדמויות. "אני חושב שזה יהיה נורא מתיש לראות סרט שלם של מה שנקרא 'מיקי-מאוסנינג': על כל רגל של מיקי מאוס שנופלת יש צליל מיוחד", גורס ויינר. "זה חייב להיות שילוב. במקומות המתחים, כשיש רצח, אתה חייב לתת מוטיב

פנס רחוב יעל ורסנו

והשבוע: יואל משה סלומון < נחלת שבעה

שם דבר: נחלת שבעה הייתה השכונה השלישית שקמה מחוץ לחומות העיר העתיקה. היא הוקמה על-ידי שבעה צעירים הרפתקנים, שביניהם גם יואל משה סלומון. ברגע של חולשה עזב האחרון את ירושלים וייסד את אם המושבות - פתח תקווה, אך לבסוף התעשת ושב לעיר.

בשכנות טובה: היום תמצאו ברחוב דיירים מהדור הישן, חלקם בעלי חנויות ברחוב כבר שנים רבות, ולצידם סטודנטים חדשים מהניילון.

קולטורה: בסמטאות נחלת שבעה, ניצב בגאווה תמול-שלשום (סלומון 5), בית-קפה-מסעדה-חנות ספרים, שמציע הווייה תרבותית יוצאת דופן: שיחות עם סופרים, ערבי שירה והקרנות סרטים מיוחדות, שלא לדבר על סחלב סיני עם בננות וריבת חלב. מרבית האירועים לא כרוכים בתשלום, אלא במינימום הזמנה של 25 שקל.

לא לפספס: לא הייתם בירושלים עד שאכלתם את הופל בלגי המפנק של "בבט". הבעלים אמנם התחלפו, וגם השם עתיד להשתנות - אבל התפריט הטוב והמוכר נשאר כשהיה. במרחק עשרה מטרים מנחלת שבעה (שמאי 16) תגלו גומחה קטנה שבה נאפים הופלים הכי טובים בעיר, ועל-פי הירושלמים - בעולם כולו.

בדד אלך? נחלת שבעה הומה תמידית בתיירים, אנשי עסקים ושלל טיפוסים ירושלמיים מכל גווי הקשת. המלצתנו: שבו במקום נעים עם חבר קרוב או ספר טוב - וצפו על ההתרחשות ברחוב.

סלב מקומי: בשנות ה-60 התגורר ברחוב אדם בשם סורמלו. שהפך לשם דבר בכירה. פרט להיותו נהג מוגינת, היה סורמלו בעליהם של מספר מועדונים בעיר ומספר סיפורים נודע. ב"מרתף של סורמלו" היו מתקבצים להקשיב לעלילותיו אמנים כמו הגששים ויוסי בנאי, שתיאר אותו כאיש "למעלה משכמו".

רחוב המריבה: באוקטובר 1994, נרצחו בפגיעה ירי שהתרחש ברחוב מעין לוי וזייד אל מוגרבי. כיום ניצב ברחוב יד זיכרון שהקימו הוריה של מעין, ובו ברז מים זורמים במבנה אבן שעליו חקוק: "מעין גנים, באר מים חיים".

איך מגיעים? בין כיכר החתולות לכיכר ציון. ברכבת: רדו בתחנת יפו מרכז. ברכב: נסו את מולכם ברחוב הלל, או פנו ימינה לרחוב רבי עקיבא. ●

מיוחד.

יש תחושה שלעיתים הסרט מלווה את המוזיקה, ולא להפך. האם זו הייתה המטרה? "זה מאוד במודע. בסרטים אילמים המוזיקה הרבה יותר מלודית כי אין לך פסקול אח. רציתי שהיא תהיה מעניינת, שונה ממוזיקה של סרטים 'מדברים', ולכן יצרת מוטיבים חוזרים".

אתה מאמין שהיא עומדת בפני עצמה?

"הפידבקים אחרי ההקרנה ב'אוגנדה' אומרים שכן. אנחנו מתכננים להקליט בנובמבר ב'צוללת' כיוזמה עצמאית, במטרה לשווק את הפרויקט הזה - ניצור קובץ אולפן שאותו ניתן יהיה לשלוח לפסטיבלים ולסינמטקים".

הסאונד היהודי

ההקלטה, אם תבצע, תכלול את הנגנים המקוריים, סטודנטים למוזיקה באקדמיה: הכנר תומר עינת, הקונטרבססט דניאל מור, ואדי האוסמן על הצ'לו. לצערם הרב לא יזכו השלושה לטוס ולהשתתף בהונג-קונג, ויינר עצמו ייצג אותנו לבד, כשהוא מנגן על פסנתר ומלודיקה בו-זמנית, יד-יד, טכניקה שאותה פיתח זה מכבר. "בחרתי במלודיקה (כלי נגינה הדומה בצלילו לאקורדיון ולמפוחית - נ.נ.) כי היא כלי שאי-אפשר לכוון, ובתחושה שלי זה משדר סוג של כאב, וזה הגוון היהודי שניסיתי לתת", הוא מסביר. עד כמה המוזיקה "נאמנה" לתקופה, שנות ה-20?

"פחות עניין אותי לכתוב מוזיקה שתשמע אותנטית לתקופה. רציתי לכתוב מוזיקה שלי, שאני אוהב, שמדברת אליי, ולהכניס אותה לסרט בעיקר במקומות המרגשים. יש גם משהו ג'אזי שמשולב לפעמים, בעיקר בקונטרבס".

מה לדעתך יהיו התגובות בהונג-קונג?

"זו שאלה גדולה איך יגיב הקהל. מבחינתי זו הופעה לכל דבר, ואני מאמין שהמוזיקה באמת הופכת את הסרט לנגיש יותר. אני רק מקווה שהנגנים החדשים, ובעיקר הכנר, יבינו את הסאונד היהודי". ●